

ŠVIETIMO POLITIKA LIETUVOS BENDROJO UGDYMO MOKYKLOSE

Bendrojo ugdymo mokyklos ugdymo politika: sąvokinės erdvės kontūrų brėžtis

Robertas Bartaševičius

Socialinių mokslų (edukologija) doktorantas
Vilniaus universiteto
Edukologijos katedra
Universiteto g. 9/1, LT-01513 Vilnius
Tel. (8 5) 266 76 25

Vilija Targamadžė

Profesorė habilituota socialinių mokslų
(edukologija) daktarė
Vilniaus universiteto
Edukologijos katedra
Universiteto g. 9/1, LT-01513 Vilnius
Tel. (8 5) 266 76 25

Pagrindinis straipsnio tikslas – išanalizuoti politikos, viešosios politikos ir švietimo politikos sampratą mokyklos lygmens švietimo politikos sąvokinės erdvės kontūrų brėžties aspektu. Straipsnyje analizuojama definicijų „policy“, „politics“ ir „polity“ vartoseną ir jų įtaką „švietimo politikos“ apibrėžimui. Bandoma rasti viešosios politikos ir švietimo politikos apibrėžčių, pateiktų mokslinėje literatūroje, sąsają. Ieškoma atsakymų į klausimą, kodėl mokyklos lygmens švietimo politiką būtų tikslinga vadinti „mokyklos lygmens ugdymo politika“. Pateikta savita mokyklos ugdymo politikos definicija suponuojanti straipsnio mokslinį naujumą.

Pagrindiniai žodžiai: švietimo politika, bendrojo ugdymo mokykla, mokyklos ugdymo politika.

Problemos aktualumas. Švietimo politiką analizuojantys mokslininkai teigia, kad per pastaruosius dvidešimt Lietuvos Nepriklausomybės metų „švietimo politika beveik nesikeičia“ („Lietuvos švietimo politikos transformacijos“, 2009, p. 265), o viešajame diskurse vis dažniau kvestionuojama švietimo politikų metodologinė branda. Pasigirsta samprotavimų, kad švietimo politikos Lietuvoje apskritai nėra arba kad ji formuojama ir įgyvendinama tiesiog nekompetentingai. Kita vertus, yra teigiančių, kad konceptualūs Lietuvos švietimo dokumentai, kuriais remiantis tu-

rėtų būti įgyvendinama švietimo politika, yra nepriekaištingi ir vieni iš pažangiausių Vidurio ir Rytų Europos erdvėje (OECD, 2002; Rado, 2003; Jackūnas, 2006). Ši kontroversija suponuoja klausimą, ar kaltinimų objektas išties yra švietimo politika, o ne, pavyzdžiui, švietimo valdymas, švietimo administravimas, švietimo kokybės vadyba, strateginis švietimo planavimas ir pan. Siekiant atsakyti į tokį klausimą, tikslinga peržiūrėti ir aktualizuoti švietimo politikos sampratą analizę, atkreipiant dėmesį į besikeičiančius šios sampratą erdvės kontūrus.

Kita vertus, nei užsienio, nei Lietuvos mokslinėje literatūroje švietimo politikos sampratos analizė nėra naujas reiškinys. Itin daug dėmesio jai skyrė L. Bell, H. Stevenson (2006), P. Trowler (2003), Olssen et al. (2004), S. Ball (1997; 1990), F. C. Fowler (2000), J. Ozga (2000), S. Taylor, F. Rizvi, B. Lingrad, M. Henry (1997), J. Prunty (1984) ir kt. Lietuvoje pačiais išsamiausiai laikytini R. Želvio (2003a), E. Katiliūtės (2005; 2008), P. Jucevičienės (1998) darbai. Tačiau tiek Lietuvos, tiek užsienio autoriai savo žvilgsnį iki šiol fokusavo į viešosios politikos bei valstybės lygmens švietimo politikos definicijos gryninimą, išskyrus tai, kad R. Želvio (2003a, 2003b) darbuose atkreiptas dėmesys ir į švietimo politiką, kaip į kryptingus veiksmus, kurių siekia ne tik švietimo sistema, bet ir švietimo organizacijos. Nei tarptautiniuose, nei nacionaliniuose mokslo darbuose nepavyko rasti bandymų apibrėžti atskiros mokyklos arba mokyklos lygmens švietimo politikos. O tai itin aktualu XXI amžiaus mokyklai, kuri, kaip decentralizuoto švietimo siekinys, turėtų tapti labai autonomiška, taigi, be viso kito, gebėti kompetentingai formuoti ir įgyvendinti savo autentišką švietimo politiką (Duke, Canady, 1991). Maža to, aktualiausioje užsienio mokslinėje literatūroje publikuojamos išvalgos apie tai, jog vien apie valstybės lygmens švietimo politiką kalbėti nebepakanka, turint omenyje visavertį šiuolaikinės visuomenės narių ugdymą. Todėl į švietimo politiką reikėtų žvelgti iš visų lygmenų, kitaip tariant, dera kalbėti apie nacionalinę, regioninę, vietos švietimo politiką; apie tam tikrų institucijų arba suinteresuotų grupių, pavyzdžiui, Katalikų bažnyčios ar mokytojų profesinių sąjungų, švietimo politiką; ir, žinoma apie atskirų mokyklų ir jų valdymo organų švietimo politiką (Brid-

ges, Smeyers, Smith, 2009; Ozga, 2000). Tiesa, į mokyklos lygmens švietimo politikos sprendimus ir jų daromą įtaką jau ne vienerius metus atsižvelgiama tarptautinių mokinių pasiekimų analizėse (OECD, 2008 ir kt.). Todėl šio darbo **mokslinė problema** nusakoma gvildenamais klausimais: kaip apibūdintina mokyklos lygmens švietimo politika? Ar nebūtų tikslingiau tokią politiką vadinti ne mokyklos švietimo politika, o mokyklos ugdymo politika?

Bandymas atskleisti politikos, viešosios politikos ir švietimo politikos sąryšingumą bei apibrėžti mokyklos lygmens ugdymo politikos sąvokinės erdvės kontūrus ir suponuoja šio straipsnio mokslinį naujumą, prie kurio, antra vertus, prisideda ir tai, kad straipsnyje apibūdinamos ir tos švietimo politikos apibrėžtys, kurių jau minėti Lietuvos edukologai nėra aptarę savo darbuose. Praktinėje plotmėje reikšminga tai, kad, apibrėžus mokyklos ugdymo politikos sampratą, galima modeliuoti jos raiškos kriterijus mokyklos veikloje.

Tyrimo objektas – mokyklos lygmens švietimo politikos sąvokinė erdvė.

Tyrimo tikslas – aktualizuojant politikos, viešosios politikos ir švietimo politikos sampratą ir jų sąsajas, nubrėžti mokyklos lygmens švietimo politikos sąvokinės erdvės kontūrus. Įgyvendinant šį tikslą, sprendžiami konkretūs **uždaviniai**:

1. Išanalizuoti mokslinėje literatūroje pateiktas viešosios politikos ir švietimo politikos sampratas, atskleidžiant jų reikšmingumą mokyklos lygmens švietimo politikos apibrėžčiai.
2. Suformuluoti mokyklos lygmens švietimo politikos apibrėžimą.

Tyrimo metodai – lyginamoji teorinės literatūros analizė, sintezė, interpretavimas, vertinimas.

***Policy, politics, polity* ir jų svarba politikos sampratoje**

Šiuolaikiniuose žodynuose *politika* apibūdinama labai įvairiai:

Politika [gr. politikē (epistēmē) – valstybės valdymo menas]:

1. valstybės reikalų tvarkymo teorija ir praktika;
2. visuom. grupės, partijos veikla, kurios tikslas – legaliai užimti ir išlaikyti valstybės valdžią (Tarptautinių žodžių žodynas, 2008).

Politika – valstybės vidaus ir užsienio reikalų tvarkymo teorija ir praktika; visuomeninė veikla, sauganti klasinius interesus (Lietuvių kalbos žodynas, <http://www.lkz.lt/startas.htm>).

Politika – veiklos kursas ar principas, taikomas ar pasiūlytas vyriausybės, partijos, verslo ar individo (New Oxford Dictionary of English, 2001).

Kaip matyti, vienintelio atsakymo, kas yra politika, žodynuose nėra, ir tai suprantama. Juk etimologiškai politikos terminas į šiuolaikines kalbas evoliucionavo iš senosios graikų kalbos (*polis* – miestas arba miestas-valstybė), o tai rodo, kad politika, kaip definicija ir kaip praktika, turi ilgą ir turtingą istorinę praeitį. Pavyzdžiui, Aristotelis politikos terminą – *politeia* – tapatino su piliečiais ir miesto-valstybės valdymo struktūra bei funkcijomis (Raipa, 2002, p. 11).

Kita vertus, iš esmės visi autoriai, siauriau ar plačiau nagrinėjantys švietimo politikos, viešosios politikos arba politikos sąvoką, savo analizę pradeda nuo anglų kalbos terminų „policy“ ir „politics“, kurie savo ruožtu įneša painiavos į sąvokos *švietimo politika* suvokimą, gryninimo (Reimers, McGinn, 1997; Rado, 2001; Želvys, 2003; Vaicekauskienė, 2007 ir kt.). Nenorint dubliuoti mokslo literatūroje jau

minėtų faktų, dera pažymėti, kad skirtingi autoriai šių dviejų anglišku sąvokų derme su lietuvišku terminu „politika“ nusako skirtingai.

Pavyzdžiui, A. Raipa, remdamasis V. Dunn, teigia, kad anglų kalboje viešosios politikos sąvokos kilmė siejama su definicijomis *policy* ir *politics*. Jo supratimu, kitose šiuolaikinėse kalbose (rusų, vokiečių), kurios turi tik vieną terminą (*политика, die Politik*), reiškiantį iš esmės tą patį, ką anglų kalboje reiškia *policy* ir *politics* (Raipa, 2002, p. 11).

R. Želvys (2003) laikosi požiūrio, jog sąvokos *policy* ir *politics* bei lietuviškasis *politika* yra glaudžiai susipynusios, tačiau pabrėžia, kad jos yra nevisiškai tapačios. Mokslininkas teigia, kad *politics* yra daugiau tai, ką nagrinėja politologija, ir šis terminas vartojamas įvardijant tokius visuomenės reiškinius, kaip antai politinių pažiūrų ir interesų formavimasis, būrimasis į politines organizacijas, politinių partijų veikla, kova dėl įtakos ir valdžios, valstybės valdymo pobūdis įgijus valdžią ir pan. (Želvys, 2003, p.7).

E. Katiliūtė (2005) pabrėžia, kad „*policy* neturi negatyvios konotacijos, siejamos su žodžiu *politics* (politinis), kuris dažnai asocijuojasi su šališkumu arba korupcija“ (Katiliūtė, 2005, p. 17). Taigi ši autorė, remdamasi užsienio mokslininkais, išvelgia dar vieną skirtumą tarp *policy* ir *politics*.

Dėmesio verta ir Vengrijos edukologo P. Rado (2001) pastaba, kad daugumoje Vidurio ir Rytų Europos regiono kalbų apskritai nėra atskiro žodžio politikai, atitinkančiai angliško *policy* sąvoką. O tai, P. Rado požiūriu, aiškiai rodo, kad suplakami du veiksmi – vienas, kuriuo siekiama įgyti valdžią ar turėti jai įtakos, ir kitas,

siekiantis pakeisti ar formuoti asmenų ar institucijų elgesį. Taigi pirmu atveju mokslininkas kalba apie angliškąjį *politics*, o antruoju – apie *policy*.

Maža to, reikšmingu laikytinas ir danų autoriaus E. Albaek (2004) požiūris, jog problema dėl *politics* ir *policy* terminų iškyla dėl to, kad baltų (kaip ir slavų bei germanų) kalbos turi vieną paprastą žodį politikai apibūdinti, o anglų kalboje jų yra net trys. Mokslininkas nurodo, kad anglų kalboje galima skirti *polity*, reiškiantį politikos institucinę sandarą arba struktūrą; *politics*, apibūdinančio politinius procesus ir veikėjus, jei pasirenkama į *politics* žvelgti kaip į politinį „žaidimą“; ir galiausiai *policy*, bylojantį apie politikos turinį (Albaek, 2004, p. 34).

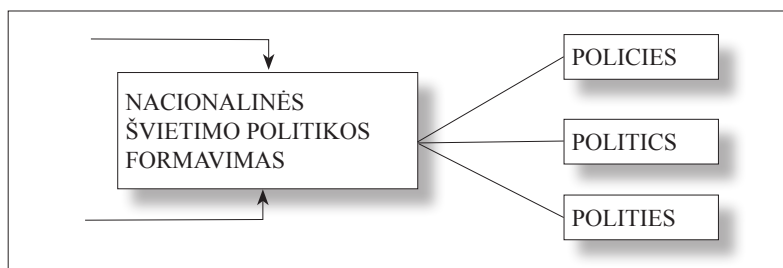
Manytume, šioje vietoje prasminga E. Albaek įžvalga dėl termino „*polity*“ svarbos, kurio, rašydamas apie švietimo politiką, nėra aptaręs nė vienas iš minėtų lietuvių edukologų. Siekiant pažvelgti į sąvokos *polity* svarbą švietimo politikos definicijos kontūrų paieškos kontekste, paminėtinas oficialus jos vertimas į lietuvių kalbą:

Polity –

1. valstybinė santvarka; valdymo forma.
2. valstybė.

(Didysis anglų–lietuvių kalbų žodynas, 2010).

Svarbu, kad naujausiose užsienio švietimo politikos studijose terminas *polity* pateikiamas kaip labai reikšmingas lygia greta su *politics* ir *policy*. Pavyzdžiui:

Pav. Fragmentas iš kintantių švietimo politikos formavimą paaiškinančio teorinio modelio pagal Leuze et al. (2008), cit. pagal Martens, Nagel et al. (2010, p. 17)

Išnagrinėjus žodyno siūlomus atitikmenis ir pirmiau pateiktą schemą, tampa savaime suprantama, kad „valstybinė santvarka“ arba valstybės „valdymo forma“ ne mažiau reikšminga bet kurios valstybės nacionalinei švietimo politikai formuoti. Netgi neatlikus išsamių lyginamosios edukologijos tyrimų švietimo politikos aspektu, *a priori* galima teigti, kad būtent dėl *polity* švietimo politika vienaip galėtų būti formuojama Baltarusijoje, kitaip – Kuboje, o dar kitaip – JAV arba Lietuvoje.

Akivaizdu, kad mokslinėje literatūroje nėra bendros nuomonės dėl sąvokos *politika* reikšmės, todėl reikia sutikti su J. Grimley (1986) pastaba, jog politika yra toks dalykas, kurį kiekvienas žino ir pripažįsta, tačiau kurio niekas negeba tiksliai apibrėžti. Ir užsienio, ir Lietuvos autoriai daug dėmesio skiria anglišku sąvokų *policy* ir *politics* panašumams bei skirtumams aptarti, vis dėlto takoskyra tarp „*policy*“ ir „*politics*“ nėra aiškiai nubrėžta nei Lietuvos, nei užsienio autorių darbuose. O tai

dar kartą įrodo, kad abi sąvokos yra susijusios. Atsižvelgiant į tai ir siekiant išvengti terminijos painiavos, Lietuvos mokslininkų siūlymu angliškasis „policy“ į lietuvių kalbą turėtų būti verčiamas „viešoji politika“ (Albaek, 2004, p. 34). Dėmesio verta ir švietimo politikos sampratos analizei ne mažiau reikšminga ir sąvoka *polity*.

Kaip žinoma, švietimo politika yra sie-tina su kiekvienos valstybės viešosios politikos dalimi, todėl natūralu, kad, siekiant įsigilinti į švietimo politikos definiciją, visų pirma svarbu suvokti, kas gi yra viešoji politika.

Viešosios politikos definicijų aptartis

Mokslinėje literatūroje galima rasti daug savitų viešosios politikos apibrėžimų. Jau anksčiausiuose darbuose, kuriuos pavyko rasti, *politiką (policy)* bandyta apibrėžti gana įvairiai:

Politika yra tai, „ką valdžia pasirenka daryti arba ko nedaryti“ (Dye, 1978, p. 3).

Politiką naudinga laikyti veiklos arba neveiklos planu, o ne specifiniais sprendimais ar veiksmais (Heclo, 1972, p. 85, cit. Hill, p. 7).

Politika susideda iš sprendimų bei veiksmų tinklo, kuris perskirsto ... vertybes (Easton, 1953, p. 130)

Politika yra rinkinys tarpusavyje susijusių sprendimų ... dėl tikslų pasirinkimo ir dėl priemonių jiems pasiekti apibrėžtoje situacijoje (Jenkins, 1978, p. 15, cit. Hill, p. 7).

Politika – tai išsamios gairės esamiems ir būsimiems sprendimams, atrinktiems atsižvelgiant į esamas sąlygas iš kelių alternatyvų; aktualus sprendimas arba sprendimų rinkinys, sukurtas įgyvendinti pasirinktą veiksmų kursą; projekcinė programa, susidedanti iš pageidaujamų siekinių (tikslų) ir priemonės jiems pasiekti (Daneke, Steiss, 1978).

Viešoji politika yra išreikšti valdžios atstovų ketinimai, susiję su viešąja problema, ir veiklos, susijusios su tais ketinimais (Dubnick & Bardes, 1983, p. 8).

Kaip matyti, vieni autoriai politiką sieja su politikos veikėjų veikla ir neveikla arba veiklumu ir neveiklumu, kiti – su sprendimo pasirinkimo dilemiškumu, tretii – su vertybių perskirstymu, dar kiti – su tikslais ir priemonėmis jiems pasiekti arba su ketinimais. Tačiau jau šiuose apibrėžimuose ryškėja viešosios politikos sampratos prieštaravimas. Pavyzdžiui, H. Hecklo (1972) definicijoje atmetama kitų autorių siūloma tendencija politiką laikyti sprendimu ar sprendimų rinkiniu. Todėl, manytume, itin taikli J. Prunty, apibendrinusio pirmąsias mokslinėje literatūroje aptiktas *politikos* definicijas, pastaba, kad sąvokos *politika* vartoseną yra nestandartinė dėl joje slypinčio nevienareikšmiškumo (1984, p. 4). Teisingu laikytinas ir kitas to paties autoriaus siūlymas bet kuriuo atveju politiką sieti intencijomis. Juk iš tikrųjų: politinis apsisprendimas kažko imtis arba nesiimti bet kuriuo atveju sietinas su vienokiais ar kitokiais ketinimais.

Vėlesniuose mokslo darbuose publikuoti viešosios politikos apibrėžimai iš esmės atspindi vienus ar kitus dalykus, apie kuriuos buvo kalbama pirmosiose definicijose. Pavyzdžiui, viena autorių grupė *politikos* apibrėžimuose akcentuoja **vertybes**:

Politika yra vertybių perskirstymas, atliekamas valdžios institucijų (Ball, 1990, p. 3).

Politika yra politiškai dominuojančios grupės vertybių išraiška (Grimley, 1986, p. 20)

Viešoji politika yra plati idėjų ir vertybių visuma, kurioje valdžios institucijos priima sprendimus, vykdo arba nevykdo veiklų, susijusių su tam tikra problema ar reikalu (Brooks, 1989, p. 16).

Viešoji politika yra dinamiškas ir vertybių įtakojamas procesas, kuriuo politinė sistema sprendžia viešąsias problemas. Ji apima išreikštus valdžios ketinimus ir oficialius įstatymus, o taip pat nuoseklius veiklos ir neveiklos būdus (Fowler, 2000, p. 8).

Šiuose apibrėžimuose ryškėja tendencija politiką sieti ne tik su vertybėmis bei jų perskirstymu, bet ir su sprendimais, vykdoma ar nevykdoma tam tikra veikla, su ketinimais ir pan. Svarbu, kad šie apibrėžimai atsiskleidžia, jog už vienokią ar kitokią su politika susijusią veiklą yra atsakinga valdžia, politiškai dominuojančios grupės, politinė sistema, kitaip tariant, asmenys, turintys galią priimti sprendimus.

F. C. Fowler definicijoje minimi ir įstatymai, kurie paprastai atspindi viešąją politiką. Atkreiptinas dėmesys, kad kitos autorių grupės apibrėžimuose **dokumentų**, kuriais įteisinama *politika*, svarba pabrėžiama dar ryškiau:

Viešoji politika yra politinės sistemos rezultatas, paprastai išreikštas taisyklių, reglamentų, įstatymų, potvarkių, teismų sprendimų, administracinių sprendimų ir kitomis formomis. Viešoji politika gali būti suvokiama kaip veiklos būdas, taikomas sistemingai ir pakartotinai. Tai dinaminis procesas (Kruschke & Jackson, 1987, p. 35).

Politika apima ir oficialius vyriausybės teisės aktus, ir informalius dalykus, tokius kaip „praktika“. Be to, politika yra ir tai, ko valdžia nedaro, o ne tik tai, ką daro (Cibulka, 1995, p. 106).

Politika yra ir tekstas, ir veiksmas, žodžiai ir darbai. Politika yra tai, kas yra įteisinta ir tai, kas yra ketinama padaryti (Ball, 1994, p. 10).

Politika gali būti apibrėžta kaip politinės kilmės išikišimas (dažnai turintis teisinę formą), kurio tikslas yra išspręsti suvoktas socialines problemas (Hope, 2002, p. 40).

Šiuose ir ankstesniuose apibrėžimuose taip pat nesunku išvelgti ir kitų bendrumų: ketinimus, valdžios veiklą ir kt. Pavyzdžiui, J. G. Cibulka apibrėžime pūikia atsispindi ankstyvosios T. R. Dye ir H. Heclio pastabos apie valdžios veiklumą ir neveiklumą. J. Prunty, F. C. Fowler ir S. J. Ball apibrėžimus sieja politikos kaip ketinimų suvokimas. Be to, tiek F. C. Fowler, tiek E. R. Kruschke ir B. M. Jackson (1987) savo definicijose pabrėžia ne tik vertybes, kaip sudedamąjį politikos elementą, bet ir tai, kad politika yra procesas, tokiu būdu tarsi prisideda prie J. Ozga (2000) ir P. Trowler (2003) siūlymų žiūrėti į politiką ne kaip į produktą, o kaip į dinamišką procesą.

Dar vienos autorių grupės definicijose dominuoja politikos kaip **sprendimo** supratimo tendencija. Pavyzdžiui:

Viešoji politika yra suinteresuotųjų pusių suvokiami savarankiški sprendimai, išipareigojimai ir veiksmai, padaryti valdžioje esančių asmenų (Bryson&Crosby, 1992, p. 63).

Politika kaip sprendimų grandinė, besidriekianti nuo įstatymų leidybos rūmų iki mokyklinių kabinetų, yra antrinis įvairių žaidimų ir santykių produktas, už kurį niekas nėra atsakingas (Firestone, 1989, p. 23).

Politika – tai išreikštas arba neišreikštas pavienis sprendimas arba sprendimų grupė, kuriais galima nustatyti direktyvas ateities sprendimams, inicijuoti ar sutrukdyti veiksmus arba įgyvendinti ankstesnius sprendimus (Haddad, 1995, p. 18).

Viešoji politika yra pasirinkimas arba sprendimas, priimtas valdžios, kuris nurodo tolesnius veiksmus panašiomis situacijomis (Smith, 2003, p. 8).

Šalia to galima išskirti ir autorių grupę, pabrėžiančią valdžios **veiklą ir veiksmus**:

Viešoji politika yra veiksmai, įgyvendinami valdžios, turinčios teises, politines ir finansines galias tai daryti (Young, Quinn, 2002, p. 6).

Viešoji politika yra palyginti tvirtas ir sąmoningas veiksmų kursas, kurio imasi vienas arba keli politikai, sprenddami susirūpinimą keliančią problemas ar reikalus (Anderson, 2010, p. 5).

Viešoji politika yra tai, ką valdžia turėtų arba ko neturėtų daryti, bei tai, ką ji daro ir ko nedaro (Simon, 2006, p. 1).

Politika – tai pareiškimas apie veiksmus, kuriuos reikia pasirinkti, siekiant vieno ar kelių organizacijos tikslų. Pastaruoju metu linkstama politiką apibrėžti kaip tai, ką daro organizacijos. Kai kurie autoriai traktuoja politiką ne kaip specifinius konkrečių problemų sprendimus, tačiau kaip veiksmų sistemas (Reimers, McGinn, 1997, p. 29).

Politika – tai išpareigojimas veiksmų kursui ar planui, dėl kurio sutarė žmonių, turinčių galią jį įvykdyti, grupė (Dodd et al., p. 2).

Nors ir šiuose apibrėžimuose ryškėja tam tikri panašumai, jau paminėti anksčiau definicijose, vis dėlto dėmesys atkreiptinas į F. Reimers ir N. McGinn apibrėžimą, kad politika yra sietina su organizacijos veikla, siekiant tam tikrų tikslų. Ši pastaba itin reikšminga, siekiant apibrėžti mokyklos švietimo politiką, nes mokyklą, kaip ir kiekvieną kitą ugdymo įstaigą, galima traktuoti kaip organizaciją, kurios nariai siekia bendrą tikslų.

Gana savitos ir kitų autorių sampratos, kurias sunkiau priskirti ankstesnėms klasifikacijoms. Pavyzdžiui, T. Timar pabrėžia materialiuosius išteklius bei institucijų ir individų elgesio kaitą, kurią lemia politika:

Politika – tai materialinių išteklių ir galių sukaupimas ir panaudojimas siekiant norima

linkme paveikti institucijų, organizacijų ir individų elgesį (Timar, 2001, cit. Želvyys, 2003).

Tikslingumas, kaip viena iš esminių politikos charakteristikų, geriausiai atspindi K. Blakemore apibrėžime:

Politika yra siekiniai arba tikslai, arba pareiškimai apie tai, kas turėtų įvykti (Blakemore, 2003, p. 10, cit. Bell, Stevenson, 2006, p. 14)

Gana išsami ir sklandi lietuvių mokslininko A. Raipos (2002) viešosios politikos interpretacija:

Viešoji politika dažniausiai apibūdinama kaip valstybės valios išraiška, valdžios veikla ir tos veiklos priežastys, sprendimų priėmimo ir jų įgyvendinimo motyvacija. Kitais žodžiais tariant, terminas viešoji politika dažniausiai vartojamas apibūdinant valdžios institucijų, oficialių asmenų elgseną, veiksmus, veiklos kurso pasirinkimą ir praktinį jo įgyvendinimą politikos procese<...>. Viešoji politika dažniausiai suprantama kaip valdžios pastangos reguliuoti visuomenėje kylančius konfliktus tarp interesų grupių, skirstyti materialines ir simbolines vertybes bei paslaugas, fiskalinės politikos svertais reguliuoti biudžetą ir pinigų srautus <...> (Raipa, 2002, p. 11). Viešosios politikos turinį ir veiklos kryptis labiausiai atspindi priimami sprendimai, tiesiogiai ir netiesiogiai veikiančios valdžios nutarimus, įstatymus, potvarkius, administracines reguliavimo taisykles. Kartu, viešosios politikos rezultatyvumą lemia politinių sprendimų realizavimas, strateginių veiklos kryptių ir jų įgyvendinimo metodų sėkminga atranka (Raipa, 2002, p. 19).

Nors viešosios politikos definicijos labai varijuoja, išanalizavus pateiktas sampratas kristalizuojasi politikos apibrėžčių paletė, iš kurios ryškėja esminiai viešosios politikos elementai, todėl apibendrinti pasitelksime E. Young ir L. Quinn (2002, p. 5) sudarytą klasifikaciją :

- Politika – tai galia disponuojančios valdžios veiksmas.

Viešoji politika yra veikla, įgyvendinama valdžios institucijos, turinčios įstatymų leidžiamąją, politinę ir finansinę galią tai daryti.

- Reakcija į realaus pasaulio poreikius ir problemas.

Viešoji politika siekia reaguoti į konkrečius visuomenės ar jos grupių poreikius ir problemas, t. y. piliečių, nevyriausybinių organizacijų, valdžios institucijų.

- Orientuota į tikslą.

Politika siekiama tam tikrų detaliizuotų tikslų, kuriais bandoma išspręsti ar atkreipti dėmesį į tam tikrą problemą tam tikroje bendruomenėje, derinio.

- Veiksmų kursą.

Numatytoji politika gali imtis veiksmų, bandydama išspręsti problemą, arba gali būti pagrįsta įsitikinimu, kad problema išsispręs ir esamomis sąlygomis, todėl nesiimti jokių veiksmų.

- Sprendimas kažką daryti arba nieko nedaryti.

Paprastai politika yra ne pavieniai sprendimai, veiksmai ar atoveiksmai, bet detaliam išdėstytas požiūris arba strategija.

- Vykdoma arba vieno politiko, arba kelių politikų.

Politika gali būti įgyvendinama vieno valdžios atstovo ar jų grupės arba kelių politikų.

- Veiklos pateisinimas

Numatyta politika paprastai apima tam tikros veiklos pagrindimą.

- Padarytas sprendimas

Politika yra jau padarytas sprendimas, o ne ketinimas ar pažadas (Young, Quinn, 2002).

Tiesa, pastarasis E. Young ir L. Quinn teiginys visiškai prieštarauja kitų autorių pateiktam ir mūsų jau aptartam požiūriui, kad politika gali būti suvokiama kaip ketinimas, o ne vien tik kaip priimtas sprendimas, tai tik dar kartą įrodo politikos sampratos prieštarumą.

Taigi viešosios politikos sampratų yra daug ir savitų, nuo labai paprastų iki gana sudėtingų. Įvairūs autoriai, apibrėždami politiką, pabrėžia ir skirtingus, ir tuos pačius dalykus. Dažniausiai mokslininkai apibūdina politiką kaip valdžios ketinimus, veiklos ar veiksmų kursą ar planą, kaip sprendimą (-us), kaip dokumentais išreikštą valdžios valią ir kt. Svarbu, kad politika visada sietina su vertybėmis, nes, kaip teigia R. Želvys (2003), politika vertybiškai neutrali būti negali. Žinoma, vienoje viešosios politikos srityse vertybinis politikos pobūdis atsiskleidžia ryškiau ir esmingiau nei kitose, o ypač tai pasakytina apie švietimo politiką. Tačiau vertybinė švietimo politikos plotmė – atskirų analitinių darbų reikalaujanti tema, juolab kad Vidurio ir Rytų Europos šalyse „nėra bendros nuomonės, kokiomis vertybėmis reikėtų grįsti švietimo politiką. Tipinės ryškėjančios vizijos – „egalitarinė“, „elitinė“, „laisvosios rinkos“ ir „demokratinė“ politika“ (Rado, 2001, p. 11). Kita vertus, postmodernistinėms vertybėms (tokioms kaip antai lyčių lygybė ir multikultūriškumas) minėto regiono šalyse atstovauja vien mažytės politinės partijos ir kartais paribio intelektualų „subkultūros“ (ten pat, p. 15). Tačiau siekiant gilintis į vertybinį švietimo politikos pobūdį, pirmiausia būtina analizuoti, kokia gi yra švietimo politikos sąvokinė erdvė.

Švietimo politikos sąvokinės erdvės kontūrai

Viešosios politikos samprata yra prieštaringa ir nevienalytė. Tai pasakytina ir apie švietimo politikos sampratą. Bene geriausiai šį sudėtingumą iliustruoja faktas, kad beveik visi užsienio ir Lietuvos autoriai, analizuodami vienus ar kitus švietimo politikos aspektus, dažniausiai apibrėžia, kas jų tekste ar tekstuose yra suprantama kaip švietimo politika. Mokslinėje literatūroje pateiktuose švietimo politikos apibrėžimuose taip pat gana ryškios sąsajos su viešosios politikos definicijomis, tik, suprantama, sukonkretintos ir pritaikytos švietimo sričiai.

Švietimo politika yra kultūros politikos dalis, nustatanti priemones ir direktyvas visam švietimui, kuris suprantamas kaip įstaigų, individų, veiklų visuma, tarnaujanti visuomenės ugdymui ir švietimui (Brockhaus Wahrig Deutsches Wörterbuch, 1980, p. 691).

Švietimo politika – tai sudedamoji valstybės politikos dalis, teorinių idėjų, tikslų ir uždavinių, praktinių priemonių, skirtų švietimui plėtoti, visuma. Tai ekonominių, organizacinių, socialinių ir kitų priemonių sistema su tiesioginiais ir grįžtamaisiais ryšiais tarp jos sudedamųjų elementų (Zacharova, 2009, p. 255).

Švietimo politika – tai detalus nurodymas dėl veiklos, kuria siekiama išlaikyti arba pakeisti švietimo institucijas ar praktiką (McLaughlin, 2000, p. 442, cit. Bridges, Smeyers, Smith, 2009, p. 43).

Švietimo politika apima visas politines veiklas bei įstatymų leidybos priemones, kurios susijusios su švietimu finansiniu, organizaciniu ir turinio aspektais (Das Politiklexikon, 2006).

Švietimo politika yra valstybės priemonės, skirtos švietimo sistemos plėtočiai ir reformoms (Duden Wirtschaft von A bis Z: Grundlagewissen für Schule und Studium, Beruf und Alltag, 2009).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad švietimo politika čia suprantama kaip valstybinio sektoriaus prerogatyva, kaip veiksmų ir priemonių visuma švietimo tikslams įgyvendinti, kaip įstatymais įteisinta veikla ir pan., taigi apibrėžimuose dominuoja bene tos pačios sąvokos kaip ir definicijose, apibūdinančiose viešąją politiką. Tačiau reikia pažymėti, kad T. I. Zacharovos apibrėžime akcentuojama, jog politika yra ne pavienės priemonės, o tam tikrų priemonių sistema. Vadinasi, visos numatytos priemonės turi būti kruopščiai tarpusavyje suderintos, idant šios sistemos elementai nesusipriešintų. Juk veiklinės sistemos principo esmė ta, kad vieno sistemos elemento pokyčiai daro įtaką kitiems sistemos elementams.

Gilinantį švietimo politikos sąvokinės erdvės kontūrus, aptartini ir Lietuvos autorių bandymai apibrėžti švietimo politiką. Vieną iš pirmųjų švietimo politikos sąvokos apibrėžčių Lietuvoje pateikė P. Jucevičienė (1998):

Kiekviena visuomenė turi savo suvoktą edukacinę misiją, kurią paprastai ji adresuoja švietimo sistemai. Priklausomai nuo visuomenės politinės, edukacinės, kultūrinės, socialinės terpės, ši suvokta edukacinė (švietimo) misija yra realizuojama konkrečiais keliais ir būdais, sisteminiu aspektu nusakomais švietimo politikos sąvoka. Edukacinė misija yra stabilesnė negu švietimo politika, kuri labiau reaguoja į visuomeninės terpės pokyčius. Edukacinė misija ir politika daro tiesioginę įtaką švietimo sistemai – jos struktūrai ir funkcionavimui (Jucevičienė, 1998, p. 32).

P. Jucevičienės apibrėžime pažymimas politikos kontekstualumas, t. y. jos priklausymas nuo edukacinės, socialinės ir kt. terpės, taip pat būdai, kuriais siekiama politikos tikslų, bei švietimo politikos dermė su visuomenės suvokta ir švietimo sistemai skirta edukacine misija. Remiantis

šia samprata galima teigti, kad mokyklos švietimo politika galėtų būti suprantama kaip būdai, kuriais įgyvendinama mokyklos misija.

Gana išsamiai švietimo politikos definicijas apibendrina ir R. Želvys (2003), jomis vėliau rėmėsi L. Jovaiša (2007) ir E. Katiliūtė (2008):

Švietimo politika – visuma kryptingų veiksmų, kuriais siekiama įgyvendinti strateginius švietimo sistemos arba organizacijos tikslus (Želvys, 2003).

Šiame apibrėžime ryškėja orientacija į švietimo politiką ne tik kaip į kryptingų veiksmų visumą, kuri padeda siekti švietimo sistemos tikslų, bet ir atskiros švietimo organizacijos tikslų. O tai itin reikšminga, kalbant apie atskiros mokyklos kaip organizacijos švietimo politiką. R. Želvys (2003a, 2003b) sieja švietimo politiką su mokyklos vadovo veikla ir teigia, kad mokyklos vadovo, atsakingo už mokyklos švietimo politiką, veikla yra orientuota į strateginį (o ne taktinį ar administracinį) veiklos lygmenį, turint omenyje, kad šios veiklos turinį sudaro strateginiai tikslai, vertybės, prioritetai ir kt. Kita vertinga R. Želvio pastaba ta, jog „bent jau dabartiniu laikotarpiu, ko gero, svarbiausią vaidmenį formuodami ir įgyvendindami šalies švietimo politiką atlieka švietimo vadovai. Vyriausybės lygmeniu tai – centrinių švietimo struktūrų, savivaldybės – vietos švietimo padalinių, organizacijos lygmeniu – ugdymo įstaigų vadovai ir t. t.“ (Želvys, 2003a, p. 7). Galima daryti išvadą, kad už mokyklos lygmens švietimo politiką daugiausia atsakingas mokyklos direktorius.

Reikšminga ir L. Jovaišos (2007) išvada, kuri papildė R. Želvio (2003a) apibrėžimą. Mokslininkas nurodo švietimo politikos sudedamąsias dalis:

Švietimo politiką sudaro:

- 1. valdžios projektuojamų priemonių sistema siekti ugdymo sistemos prioritetu,*
- 2. mokymo, lavinimo ir auklėjimo artimiausių uždavinių, priemonių projektavimas remiantis bendriausiais tikslais ar konkrečiais darbais (Jovaiša, 2007, p. 297).*

Itin svarbiu laikytinas antrasis L. Jovaišos apibrėžimo dėmuo, kalbant apie atskiros mokyklos, kaip švietimo sistemos struktūrinio elemento, švietimo politiką: juk mokymo, lavinimo ir auklėjimo artimiausius uždavinius įmanoma įgyvendinti tik konkrečioje ugdymo įstaigoje, pavyzdžiui, bendrojo ugdymo mokykloje. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad L. Jovaiša kalba apie tris ugdymo funkcijas: mokymą, lavinimą ir auklėjimą. O tai itin svarbu, ryškinant skirtumą tarp *ugdymo politikos* ir *švietimo politikos*, nes švietimas laikytinas taip pat tik viena iš ugdymo funkcijų.

E. Katiliūtė (2008) siūlo švietimo politiką suprasti kaip esmines nuostatas, vertybes ir principus, lemiančius konkrečios šalies švietimo sistemos vystymo strategiją, švietimui keliamus tikslus ir kryptingus veiksmus. Pasak mokslininkės, švietimo politikai daro įtaką įvairaus lygmens švietimo vadovai, suinteresuotos grupės (mokyklos bendruomenės, darbdavių, politikų ir kt.) ir šalies sociokultūrinis kontekstas (Katiliūtė, 2008, p. 25). Kaip matyti, šios autorės pateikta samprata gana išsami, aprėpianti daugelį dalykų, sudarančių švietimo politikos sampratos branduolį. Tačiau apibrėžime visiškai neminima, kad švietimo politika gali būti formuojama ir įgyvendinama atskiroje švietimo įstaigoje, tarkime, mokykloje. Vis dėlto svarbi pastaba galėtų tapti tai, kad mokyklos švietimo politikai daro įtaką ne tik mokyklos bendruomenė, bet ir mokyklos steigėjas,

partneriai, konkuruojančios mokyklos ir pan.

Šio straipsnio autoriams pavyko rasti ir bandymų apibrėžti „ugdymo politiką“. Pasak L. Žadeikaitės ir V. Targamadžės (2007), ugdymo politika yra integrali dimensija, kurią suponuoja įvairūs veiksniai: politiniai, ekonominiai, demografiniai, socialiniai, kultūriniai, edukaciniai ir kt. Ypač svarbus ugdymo politikos kontekstualumas. Pasak autorių, ugdymo politikos erdvė yra kompleksinė ir daugiaaspektė, apimanti vertybių, švietimo modelių, strategijų, turinio, švietimo sistemos struktūros, misijos, vizijos ir kitus elementus ar jų fragmentus (Žadeikaitė, Targamadžė, 2007, p. 49). Ugdymo politika nusako svarbiausius valstybės keliamus ugdymo tikslus, prioritetus ir jų įgyvendinimo principus. Jie formuluojami, atsižvelgiant į šiuolaikinės visuomenės, ūkio raidos, asmens poreikius ir tradicijas (Targamadžė, Žadeikaitė, 2007, p. 98).

Kaip matyti, autorės vartoja ne *švietimo politikos*, bet *ugdymo politikos* sąvoką. Nors šių dviejų sąvokų sąsajos paieška ir atskleisti nėra šio straipsnio tikslas, atkreipsime dėmesį tik į esminį skirtumą tarp sąvokų *švietimas* ir *ugdymas*. Kaip teigia šias dvi sąvokas gryninusi V. Targamadžė (1994), švietimo samprata labiau akcentuojamos visuomenės sudaromos sąlygos besiuođantiems perimti žmonijos patirtį, ugdymo kategorija labiau pabrėžia tikslingą poveikį asmenybei ir yra susijusi su tiesioginiu konkrečios pedagoginio proceso nagrinėjimu. Mokslininkė apibendrina, kad švietimas yra visuomenės lygmenį apibūdinanti kategorija, o ugdymas – individo lygmenį pabrėžianti samprata, kitaip tariant, šios sąvokos yra sąryšingos – švietimas laikytinas pagrindine ugdymo funk-

cija. Darytina išvada, kad ir kalbant apie ugdymo politiką omenyje turima politika, labiau pabrėžianti individo, o ne visuomenės lygmenį.

Paminėtina, kad Lietuvos mokslo literatūroje aptikti keli autoriai, vartojantys ugdymo politikos sąvoką. Ir tai paradoksalu: įvertinant bendrojo ugdymo mokyklose įteisintą ir daugelį metų vartojamą leksiką (ugdymo programa, ugdymo planas, ugdymo procesas, ugdymo organizavimas ir kt.), derėtų kalbėti ir apie ugdymo politiką, nes, remdamiesi Lietuvos edukologijos klasikų teoriniais veikalais, galime teigti, jog tapatinti sąvokas „ugdymas“ ir „švietimas“ yra tiesiog nekorektiška. Žinoma, švietimo politikos kaip sąvokos vartosenos paplitimas visų pirma aiškintinas minėtu švietimo, kaip visuomenės lygmenį apibūdinančios kategorijos, sureikšminimu: juk švietimo politika tokiu būdu atsiduria glaudžioje sanglaudoje su viešuoju sektoriu ir taip pat su viešąja politika.

Akivaizdu, kad švietimo politikos, kaip ir viešosios politikos, samprata yra prieštaringa. Be to, švietimo politikos apibrėžimuose akivaizdžios sąsajos su viešosios politikos definicijomis, suprantama, modifikuotos švietimo sričiai.

Taigi, atsižvelgiant į sąvokų *policy*, *politics*, *polity* reikšmingumą švietimo politikos apibrėžimui bei *policy* ir *politics* panašumus ir skirtumus, įvertinant viešosios politikos sampratos daugiabriauniškumą, taip pat turint omenyje definicijų *ugdymas* ir *švietimas* netapatumą bei jų vartoseną (kalbant apie atskiros bendrojo ugdymo mokyklos lygmenį švietimo politiką), derėtų vartoti sąvoką „mokyklos ugdymo politika“. Todėl reziuumuojant aptartus dalykus, t. y. akcentuojant mokyklos vadovo vaidmens svarbą mokyklos ugdymo politi-

kai, atkreipiant dėmesį į skirtingų autorių požiūrį į švietimo politiką organizacijos lygmeniu bei turint galvoje mokslinėje literatūroje pateiktas švietimo politikos sampratas, galima formuluoti ir savą mokyklos ugdymo politikos apibrėžimą:

Mokyklos ugdymo politika laikytina visuma kryptingų veiksmų, kuriais siekiama įgyvendinti strateginius mokyklos tikslus. Tai veikla, kurios turinį sudaro vertybės, prioritetai, tikslai bei sprendimai ir priemonės tiems tikslams įgyvendinti. Mokyklos ugdymo politikai itin didelę įtaką turi kontekstas. Svarbiausią vaidmenį formuojant ir įgyvendinant mokyklos lygmens ugdymo politiką atlieka jos vadovas.

Išvados

Mokslinėje literatūroje pateikiama daug įvairių ir savitų politikos apibrėžimų. Skirtingi autoriai pabrėžia skirtingus sąvokos politika aspektus, taip atskleiddami šios sąvokos daugiabriauniškumą. Itin daug dėmesio skiriama sąvokoms *policy*, *politics* ir *polity* panašumams ir skirtumams analizuoti.

Viešosios politikos sąvokinė erdvė labai plati, tačiau koduojanti tam tikrus esminius dalykus: viešojoji politika gali reikšti tam tikrą veiksmų kursą arba planą, tam

tikrą tikslų aibę, reakciją į realaus pasaulio problemas, sprendimą kažką daryti arba nieko nedaryti, tam tikrą veiklos pateisinimą ir kt. Esminės politikos charakteristikos: jos tikslingumas, vertybinis pobūdis ir tai, kad ji formuojama tam tikrame socialiniame kontekste.

Bendros švietimo politikos sampratos mokslinėje literatūroje taip pat nėra, tačiau visi švietimo politikos apibrėžimai, vienaip ar kitaip atspindėdami viešosios politikos definicijų esmę, yra pritaikyti švietimo sričiai. Švietimo politika nagrinėtina keliais lygmenimis: nacionaliniu, regioniniu, vietos ar konkrečios ugdymo įstaigos, pavyzdžiui, mokyklos. Atsižvelgiant į sąvokų *ugdymas* ir *švietimas* netapatumą, mokyklos lygmens švietimo politiką derėtų vadinti *mokyklos ugdymo politika*.

Mokyklos ugdymo politika laikytina visuma kryptingų veiksmų, kuriais siekiama įgyvendinti strateginius mokyklos tikslus. Tai veikla, kurios turinį sudaro vertybės, prioritetai, tikslai bei sprendimai ir priemonės tiems tikslams įgyvendinti. Mokyklos ugdymo politikai itin didelę įtaką turi kontekstas. Svarbiausią vaidmenį formuojant ir įgyvendinant mokyklos lygmens ugdymo politiką atlieka jos vadovas, kurio veikla yra orientuota į strateginį (o ne taktinį ar administracinį) veiklos lygmenį.

LITERATŪRA

Anderson J. E. (2010). *Public Policymaking: An Introduction*. Wadsworth Publishing.

Ball S. J. (1994). *Education Reform: a Critical and Post-structural Approach*. Buckingham: Open University Press.

Ball S. J. (1990). *Politics and policy making in Education: Explorations in policy sociology*. London: Routledge.

Bridges D., Watts M. (2009). *Educational Research and Policy: Epistemological Considerations*.

Evidence-based Education policy. (Ed. D. Bridges, P. Smeyers, R. Smith). Wiley-Blackwell: A John Wiley & Sons, Ltd., Publication.

Bryson J. M., Crosby B. C. (1992). *Leadership for the common good: Tackling public problems in a shared-power world*. San Francisco: Jossey-Bass.

Brockhaus. *Die Enzyklopädie in vierundzwanzig Bänden*. Dritter Band: BED–BROM (1996). Leipzig, Mannheim: F. A. Brockhaus.

Brockhaus Wahrig Deutsches Wörterbuch in 6

- Bänden (1980). F. A. Brockhaus, Wiesbaden dt. Verlagsanstalt, Stuttgart.
- Cibulka J. G. (1995). Policy analysis and the study of the politics of education. In *The study of educational politics* J. D. Scribner, D. Lanton (Eds.). London: Palmer Press.
- Dye T. R. (1978) *Understanding Public Policy*. Englewood Cliffs NJ: Prentice Hall.
- Dubnick M. J. & Bardes B. A. (1983). *Thinking about public policy: A problem-solving approach*. New York: Wiley.
- Duden Wirtschaft von A bis Z: Grundlagenwissen für Schule und Studium, Beruf und Alltag* (2009). 4. Aufl. Mannheim: Bibliographisches Institut.
- Easton D. (1953). *The Political System*. New York: Alfred A. Knopf.
- Firestone W. A. (1989). Educational policy as an ecology of games. *Educational researcher*, 18.
- Fowler F. C. (2000). *Policy Studies for Educational Leaders. An introduction*. Prentice-Hall.
- Young E., Quinn L. *Writing Effective Public Policy Papers*. Budapest: Open Society Institute.
- Haddad W. D. (1995). *Education policy-planning process: an applied framework*. UNESCO: IIEP.
- Hill M. (2005). *The Public policy process*. Pearson Longman.
- Hope W. C. (2002). Implementing Educational Policy. Some Considerations for Principals. *The Clearing House*, No. 76 (1).
- Jovaiša L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
- Jucevičienė P. (1998). *Lyginamoji edukologija*. Kaunas: KTU leidykla.
- Kruschke E. R., Jackson B. M. (1987). *The public policy dictionary*. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO.
- Nohlen Ds. (Hrsg.) (1998). *Wörterbuch Staat und Politik*. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung.
- Ozga J. (2000). *Policy Research in Educational Settings*. Buckingham: Open University Press.
- Prunty J. (1984) *A Critical Reformulation of Educational Policy Analysis* Geelong VIC: Deakin University Press.
- Rado P. (2003). *Švietimas pereinamuoju laikotarpiu*. Vilnius: Garnelis.
- Raipa A. (2002). *Viešoji politika ir viešasis administravimas: raida, struktūra ir sąveika. Viešoji politika ir administravimas*, 2002, Nr. 1.
- Reimers F., McGinn N. (1997). *Informed Dialogue*. Praeger Paperback.
- Schubert K., Klein M. (2006). *Das Politiklexikon*. Bonn: Dietz.
- Smith B. L. (2003) *Public Policy and Public Participation Engaging Citizens and Community in the Development of Public Policy*.
- Targamadžė V., Žadeikaitė L. (2007). *Modulio „Ugdymo politika ir vadyba“ mokomoji medžiaga*. Aukštosios mokyklos dėstytojų pedagoginių kompetencijų bei gebėjimo taikyti šiuolaikines studijų technologijas tobulinimas, 2 knyga. Vilnius: Petro ofsetas.
- Žadeikaitė L., Targamadžė V. (2007). *Modulio „Ugdymo politika ir vadyba“ aprašas*. Aukštosios mokyklos dėstytojų pedagoginių kompetencijų bei gebėjimo taikyti šiuolaikines studijų technologijas tobulinimo inovatyvi modulinė programa, 1 knyga. Vilnius: Petro ofsetas.
- Želvys R. (2003 a). Švietimo politika. *Švietimo politika ir monitoringas*. Vilnius: Garnelis.
- Želvys R. (2003b). Švietimo vadybos magistrantūros studijų raida. *Acta Paedagogica Vilnensia*, Nr. 10. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Захарова Т. И. (2009). *Организационное поведение*. Москва: ЕАОИ.

EDUCATIONAL POLICY OF COMPREHENSIVE SCHOOL: OUTLINING THE CONCEPTUAL SPACE

Robertas Bartaševičius, Vilija Targamadžė

S u m m a r y

The aim of the article is to outline the conceptual space of education policy of a comprehensive school.

The article deals with the usage of the definitions “policy”, “politics” and “polity” and their influence on the definition of “educational policy”. Efforts

are being made to distinguish relations between the definitions “public policy” and “educational policy” provided in scientific literature. The authors state that educational policy should be analyzed on several levels: national, regional, local or a particular educational institution’s, e.g., school. The authors

conclude that the educational policy of a school has to be considered as a whole of all purposeful actions aimed at the implementation of the strategic goals of a school. This is an activity with the contents comprising the values, priorities, goals and decisions as well as the measures of their implementation. The educational policy of a school is strongly influenced

by the context. The most important role in the formulation and implementation of educational policy at a school level belongs to its leader / executive officer whose activities are oriented towards the strategic (and not tactical or administrative) level.

Key words: educational policy, comprehensive school, educational policy of comprehensive school

Įteikta : 2011 11 30

Priimta: 2012 03 03